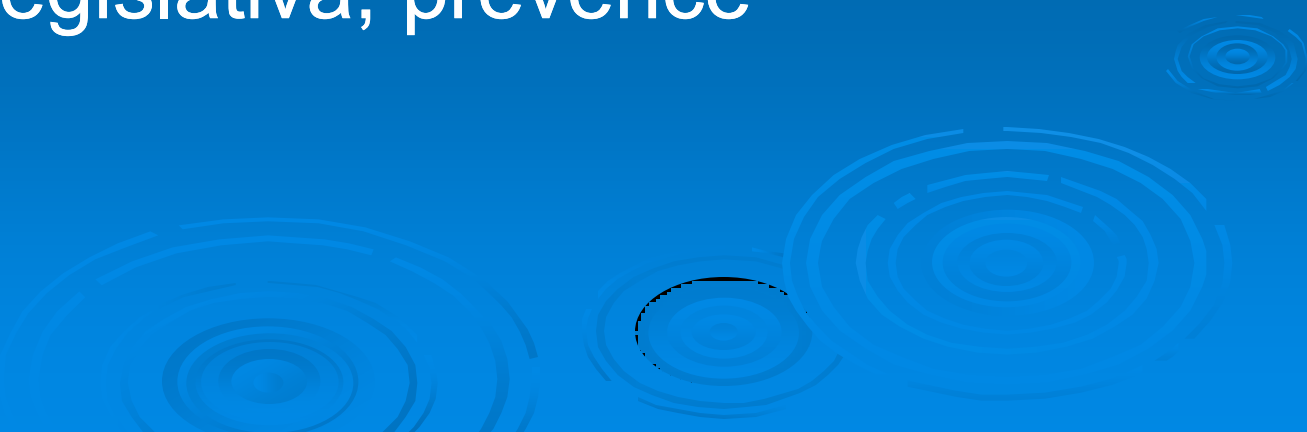

Logopedie

Úvod, organizace péče,
legislativa, prevence

Vymezení oboru

- Z řeckého *logos* = slovo, *paidea* = výchova)
- Jedná se o vědní obor, který se formoval až v první polovině 20. století.
- *Logopedie je speciálně pedagogická disciplína zabývající se výchovou a vzděláváním osob s narušenou komunikační schopností a zkoumající tuto narušenou komunikační schopnost z hlediska jejích příčin, projevů, následků, možností diagnostiky, terapie i prevence.*
- Logopedie se nezabývá pouze dětskou klientelou! Orientuje se na narušenou komunikační schopnost osob ve všech věkových kategoriích – děti, adolescenti, dospělí, lidé ve stáří.

- definice podle M. Sováka (1965):

Nauka o výchově řeči (tj. všech složek sdělovacího procesu) a předcházení a odstraňování poruch řeči.

- definice podle V. Lechty (2002):

Vědní obor interdisciplinárního charakteru, jehož předmětem jsou zákonitosti vzniku, eliminování a prevence narušené komunikační schopnosti. Logopedie v moderním chápání je vědou zkoumající NKS z hlediska jejích příčin, projevů, následků, možností diagnostiky, terapie a prevence.

Cíle logopedie

- **Cíl obecný** = dosáhnout co možná nejvyššího a všestranného rozvoje osobnosti jedince a jeho co možná nejširšího a nejúspěšnějšího uplatnění pracovního i společenského.
- **Cíl socializační** = dosažení maximálně možného stupně socializace, překonat tíživé subjektivní prožívání vlastní vady, nesprávné sebehodnocení a umožnit tak přiměřenou seberealizaci jedince.
- **Cíl logopedické péče** = aktivita s úkolem předcházet, vyhledávat, diagnostikovat a odstraňovat nebo překonávat následky NKS a rozvíjet komunikační schopnosti.

Předmět logopedického výzkumu

- zkoumání příčin vzniku, průběhu a výskytu narušené komunikační schopnosti (NKS)
- zkoumání následků
- diagnostika NKS
- logopedická intervence, terapie NKS
- určování prognózy
- rozvoj komunikačních schopností také u intaktních dětí

- Logopedie je interdisciplinární věda, spolupracuje s obory:
 - **Lékařskými:**
foniatrie, stomatologie, plastická chirurgie, ORL (otorinolaringologie), neurologie, neurochirurgie, ortodontie, psychiatrie, pediatrie.
 - **Jazykovědnými:**
fonetika, fonologie, lingvistika .
 - **Psychologickými:**
vývojová psychologie, patopsychologie
 - **Dalšími:**
genetika, informatika, právní vědy.

- U nás se logopedie řadí do speciální pedagogiky a je úzce propojena s ostatními pediemi.

Logopedický asistent, logoped, klinický logoped

- **Logopedický asistent - bakalářské vzdělání se SZZ z logopedie a surdopedie**
pracuje vždy pod dohledem a dle pokynů logopeda (podílí se na prevenci poruch vývoje řeči, realizace dechových, fonačních, přípravných artikulačních cvičení, podílí se na korekci odchylek artikulace na základě diagnostiky a doporučení logopeda, realizaci mimoškolních výchovných programů se zaměřením na logopedickou, intervenci a upevňování výsledků péče logopeda.
- **Logoped – magisterské studium se SZZ z logopedie a surdopedie**
pracuje v rezortu MŠMT nebo MPSV (učí v logopedické škole, mateřské škole logopedické, PPP, SPC, apod.).
Musí mít odborné znalosti a schopnosti, výbornou úroveň komunikační kompetence, dobrý fonemický sluch, zájem o vzdělávání.
Kompetence: logopedická prevence (osvětová činnost), diagnostika NKS, terapie NKS, poradenská činnost, výzkumná činnost, spolupráce s ostatními odborníky (psycholog, pediatr, foniatr, neurolog, atd.).
- **Klinický logoped – magisterské studium se SZZ z logopedie a surdopedie + postgraduální studium zakončené atestací (nutná praxe, specializační příprava, ústní, písemná a praktická zkouška)**
působí v rezortu zdravotnictví (zařazení provádí MZ) - zákon o nelékařských zdravotnických povoláních 96/2004.
Licenční osvědčení k provozování soukromé praxe

System péče, legislativa

- V ČR je organizace poskytování logopedických služeb v kompetenci tří rezortů: ministerstva zdravotnictví, ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a ministerstva práce a sociálních věcí. Logopedi také působí v nestátních organizacích, které začaly vznikat po roce 1989.
- 3 typy zařízení:
 - státní (nemocnice, lázně, ...)
 - nestátní (charitativní, církevní, okresní, městské,...)
 - soukromé (ambulance, ...)
- **Logopedická intervence v rezortu zdravotnictví** - logopedické poradny, soukromé kliniky, specializované lůžkové oddělení, klinika neurologie, foniatry, léčebny, rehabilitační ústavy, lázeňská zařízení.

- **Logopedická intervence v rezortu školství –** logopedické třídy při MŠ nebo ZŠ, MŠ logopedické, ZŠ logopedické, PPP, SPC, MŠ a ZŠ pro sluchově postižené, MŠ a ZŠ pro tělesně postižené, MŠ speciálních, ZŠ praktických i speciálních.

ZŠ a MŠ logopedické:

- pro děti s NKS, jejichž postižení je takové, že jim znemožňuje navštěvovat běžnou MŠ či ZŠ;
- obsah výuky na ZŠ logopedické je shodný s obsahem výuky běžné ZŠ + hodiny individuální logopedické péče, snížený počet žáků, individuálnější přístup;
- Pro nízký počet ZŠ logopedických jsou tato zařízení často internátního typu, proto dochází k čím dál častější individuální integraci žáka s NKS do běžné ZŠ. Pro integraci je nutný individuální vzdělávací plán.

➤ SPC

- poradenská zařízení a jsou zajišťována vyhláškou č. 116/2011 Sb. kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., O poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních;
- zajišťují metodickou pomoc pedagogům mateřských, základních a speciálních škol a školských zařízení a rodičům postižených dětí. SPC se zaměřuje zejména na zajištění podpory integrace dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a s tím související pomoc jejich rodinám.
- **Hlavní úkoly SPC logopedické**
 - realizace komplexní speciálně pedagogické logopedické a psychologické diagnostiky
 - stanovení konkrétních edukačních/reedukačních logo postupů
 - zabezpečování komunikační kompetence dětí
 - poskytování logo intervence s přihlédnutím na individuální potřeby klientů
 - úzká spolupráce s pedagogy škol, kteří zajišťují individuální integraci žáka s NKS
 - sestavení návrhů IVP
 - evidence dětí, žáků a mladistvých v péči SPC
 - osvětová a informační činnost
 - spolupráce s lékaři – foniatry, pediatry, otorinolaryngology, neurology, stomatology

- **Logopedická intervence v rezortu práce a sociálních věcí - Ústavy sociální péče pro děti a mládež (zařízení pro osoby s tělesným postižením, mentálním postižením a jedince s kombinovanými postižením), Střediska rané péče**

- **SRP:**

- jsou zajištěna zákonem č. 108/2006 Sb. o sociálních službách;
- je to soustava služeb a programů poskytovaných ohroženým dětem, dětem postiženým i jejich rodinám. Cílem je přecházet postižení, eliminovat nebo zmírnit jeho důsledky a poskytnout rodině, dítěti i společnosti předpoklady sociální integrace;
- služby jsou poskytovány od diagnostikování postižení (často od narození) až do nastoupení dítěte do vzdělávací instituce (MŠ nebo ZŠ) a to tak, aby se zvyšovala vývojová úroveň dítěte v oblastech, které jsou postižením ohroženy;
- pro trvale zdravotně postižené děti (mentálně, tělesně, smyslově atd.), vývojově opožděné děti (děti projevující se pomaleji v jedné nebo v několika vývojových oblastech) a pro děti ohrožené možností výskytu zdravotního postižení nebo vývojové poruchy v pozdějším období (např. v důsledku matčiny zdravotní problémy, zděděných nebo genetických nemocí v rodině, nedonošenosti, nízkou porodní hmotností, nejistým rodinným zázemím atd.).
- Principy rané péče:
 - návaznost na lékařskou, léčebnou péči
 - respektovat individualitu dítěte a kulturní, sociální a výchovné zvláštnosti rodiny
 - komplexní přístup
 - orientace na rodinu (začlenění rodičů do týmu spolupracovníků, pomoci rodičům a dětem najít jejich schopnosti a mechanismy k zvládnutí postižení)
 - zajištění služeb v přirozeném prostředí dítěte, hlavně v jeho rodině
 - podporovat sociální integraci dětí s postižením a jejich rodin
 - právo rodiny službu si vybrat nebo odmítnout
 - standardizace státem garantovaných služeb – zajištění odbornosti
 - veřejná kontrola – akreditace poskytovatelů služeb

Legislativa

- zákon č. 472/2011 Sb., kterým se mění školský zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání
- vyhláška č. 116/2011 Sb. kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., O poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních
- vyhláška č. 147/2011 Sb., kterou se mění vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných
- zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách

Logopedická prevence

Rozlišují se 3 stupně:

- **Primární** – předcházení vzniku NKS, zaměřena na celou populaci
 - *specifická* – snaha zamezit konkrétnímu riziku např. v době nejprudšího řeč. rozvoje (např. koktavost) , hlasová hygiena,
 - *nespecifická* – snaha o všeobecné podporování žádoucích forem chování – správný řečový vzor

- **Sekundární** – orientace na rizikovou skupinu, zvláště ohroženou negativním jevem
 - děti z nepodmětného prostředí, nedonošené děti – stimulace sacího reflexu,
 - předchází vzniku NKS prevence poruch hlasu u hlasových profesionálů
 - děti s vývojovou dysfluencí (neplynulost) – zaměřeno na mluvní plynulost, počínající koktavost dyslálie

- **Terciální** – orientace na osoby, u kterých se NKS již projevila, snaha předejít dalšímu negativnímu vývoji a důsledkům NKS
 - sekundární důsledky se mohou negativně projevit – v kognitivní, emocionálně volní oblasti, pracovní a sociální úspěšnosti, společenské adaptaci